

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุไว้ในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 24 ข้อ 5 ระบุว่า “ต้องสนับสนุนให้ผู้สอน สามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ สามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน จากสื่อการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ” และนอกจากนี้ในมาตรา 30 ระบุว่า “ให้สถานศึกษา พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา” (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 14-17)

จะเห็นได้ว่าสาระสำคัญส่วนหนึ่งได้มุ่งเน้นให้ผู้สอนและผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และให้สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถใช้การวิจัย เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ และให้ถือว่าการเรียน การสอนกับการวิจัยชั้นเรียนต้องดำเนินการควบคู่กันไปในสภาพการปฏิบัติงานปกติ

ดังนั้นครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มบทบาทเป็นนักวิจัย เพื่อการศึกษาหาข้อมูล มาเป็นกิจกรรมเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยไม่จำกัดว่าเป็นครูผู้สอนในระดับใด สามารถจะทำการวิจัยได้ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับอุดมศึกษา จึงสรุปได้ว่าการศึกษาระดับชั้นต่าง ๆ จำเป็นต้องมีการวิจัย งานวิจัยในชั้นเรียนจะยากง่ายซับซ้อนอย่างไรขึ้นอยู่กับระดับของผู้เรียน ขึ้นอยู่กับปัญหาและสภาพแวดล้อม ดังนั้น จึงทำการวิจัยได้ทุกระดับการศึกษา

การวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวข้องกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพซึ่งถ้าปัญหาต่าง ๆ ถูกแก้ไขไป ผู้สอนก็สามารถสอนได้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนก็เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข กระบวนการเรียนรู้ ทั้งผู้สอนและผู้เรียนก็เกิดการเรียนรู้ที่ดีมีคุณภาพและมีมาตรฐาน การนำผลการวิจัยไปช่วย ในการเรียนการสอน จะทำให้ผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียน ครูจะเกิดความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ เป็นการพัฒนาวิชาชีพควบคู่กันไปด้วย ทศนา แสงศักดิ์ (2543,

หน้า 73) กล่าวว่า ครูควรจะต้องเป็นผู้ทำการศึกษาวิจัย ในการสอนของตนอย่างกระตือรือร้น ซึ่งจะส่งผลไปถึงการตรวจสอบบทบาทของครู ตรวจสอบวิธีการในการปฏิบัติงาน และผลต่าง ๆ ของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Research or Classroom Action Research) คือการศึกษาวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน ทั้งในสิ่งที่เกี่ยวกับหลักสูตรวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำสื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล โดยการศึกษาวิจัยนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือในการค้นหาคำตอบให้กับครูที่สนใจด้วยวิธีการปฏิบัติงานสอน หรือเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วยวิธีการง่าย ๆ โดยครูสามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้กับการปฏิบัติการสอนประจำวัน สำหรับเรื่องที่น่าสนใจมาศึกษาวิจัยนั้นส่วนมากจะเป็นปัญหาที่ครูพบจากการสอนในชั้นเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะแก้ปัญหานั้น ๆ หรืออาจมาจากความคิดริเริ่มของครูในการที่จะพัฒนาปรับปรุงวิธีการสอนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (อัญญา สระวาตี, 2540, หน้า 15-17)

นโยบายด้านการวิจัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ในการเร่งรัดพัฒนาประสิทธิภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในการทำวิจัยในชั้นเรียน พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา จัดทำวิจัยที่นำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไปสู่การปฏิบัติการวิจัย ที่สนองนโยบาย การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และจัดทำเอกสารทางการวิจัย เผยแพร่ผลงานการวิจัย จัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ การทำวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูผู้สอน ตั้งแต่ปี 2543-ปัจจุบัน อย่างไรก็ตามผลการอบรมยังไม่เป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมไม่มีการติดตามผลและส่วนใหญ่ไม่สามารถนำมาปฏิบัติจริงได้ เพราะไม่มีเวลาศึกษารุ่นเก่า ซึ่งสอดคล้องกับ กมล ภูประเสริฐ (2535, หน้า 121) ให้ความเห็นว่า สาเหตุที่ต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นเพราะมีปัญหาเกี่ยวกับการสอนของครู ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถเชื่อมโยงทฤษฎี หลักการที่ได้เรียนมาไปสู่การปฏิบัติได้ ครูจึงเน้นการสอนด้านเนื้อหาเป็นสำคัญ ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนของครู จึงควรมุ่งทำการวิจัยในชั้นเรียน หรือวิจัยในโรงเรียนของตน เพื่อศึกษาหาความรู้ หาวิธีการที่นำมาใช้แก้ปัญหาคือการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จากความสำคัญ ความจำเป็น และปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 เพื่อนำผลไปใช้ประโยชน์ต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน และเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นต่อไป

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ของครูกลุ่มเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

## 1.3 ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 สามารถนำผลการวิจัย ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการ กำหนดเป้าหมาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาบทบาทและแนวปฏิบัติ เพื่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนให้มี ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

## 1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูกลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน
- 2) ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน
- 3) ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน
- 4) ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน
- 5) ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

### 1.4.2 ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในกลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2549

จำนวน 12 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 12 คน ครูผู้สอน จำนวน 126 คน รวมทั้งสิ้น 138 คน ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

1.4.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ของครูกลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำนวน 5 ด้าน คือ

- 1) ด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน
- 2) ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน
- 3) ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน
- 4) ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน
- 5) ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

## 1.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิด ตามทฤษฎีของเฮอริเบิร์ก มุสเนอร์ และสไนเดอร์แมน (Herzberg, Mausner & Snyderman, 1959, pp. 113-115; อ้างถึงใน บัญชา อึ้งสกุล 2539, หน้า 61-73) ตามองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับตัวงานที่ทำอยู่ องค์ประกอบนี้เรียกว่า ปัจจัยกระตุ้น (Motivators) ประกอบด้วย ด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ดังภาพต่อไปนี้

### ตัวแปรที่ศึกษา

- บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน  
ของครูกลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำนวน 5 ด้าน
1. ด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน
  2. ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน
  3. ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน
  4. ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน
  5. ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

ภาพ 1 แสดงกรอบความคิดในการวิจัย

## 1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ จึงได้นิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1.6.1 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครู หมายถึง บทบาทการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อเข้าดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 5 ด้าน ดังนี้

1) การให้ความสำคัญกับการวิจัยชั้นเรียน หมายถึง บทบาทที่ผู้บริหารสถานศึกษา กระตุ้นครูให้เห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ จัดการอบรม พัฒนาเพื่อพัฒนาความรู้ด้านการวิจัยแก่ครู ส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยไปใช้

2) การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง บทบาทที่ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูปฏิบัติงานวิจัยในชั้นเรียน และสนับสนุนครูที่ไม่เคยทำวิจัยในชั้นเรียนให้มีโอกาสทำวิจัยในชั้นเรียน

3) การให้ความสำคัญยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง บทบาทที่ผู้บริหารสถานศึกษายกย่องชมเชย รับฟังความคิดเห็นและยอมรับความสามารถของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์การวิจัยในชั้นเรียนและเผยแพร่ผลงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูให้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย

4) การมีความรับฟังชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง บทบาทที่ผู้บริหารสถานศึกษาเอาใจใส่การปฏิบัติงานการวิจัยของครูอย่างเต็มที่ แนะนำให้คำปรึกษา ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยของครู และหาทางช่วยเหลือครูที่ไม่เคยทำวิจัย ให้มีโอกาสมทำวิจัยในชั้นเรียน

5) การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง บทบาทที่ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีกำลังใจในการปฏิบัติงานการทำวิจัยในชั้นเรียน การให้ความดีความชอบแก่ครูผู้ทำผลงานการวิจัย การใช้ผลงานการวิจัยเพื่อปรับปรุงตำแหน่งให้สูงขึ้น

1.6.2 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่บังคับบัญชา ซึ่งดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา ที่มีบทบาทในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ในปีการศึกษา 2549 ในกลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2

1.6.3 ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูตาม พ.ร.บ. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอน การจัดประสบการณ์ ให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่

ระดับชั้นอนุบาล 1 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2549 ในสังกัดกลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2

1.6.4 สถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2 หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในกลุ่มโรงเรียนเกาะจันทร์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ที่เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 12 โรงเรียนได้แก่

- 1) โรงเรียนบ้านเขาวังแก้ว
- 2) โรงเรียนบ้านเขาสัตตพรหม
- 3) โรงเรียนบ้านคลอง
- 4) โรงเรียนบ้านโค้งประคู้
- 5) โรงเรียนบ้านเจ็ดเนิน
- 6) โรงเรียนบ้านชุมชนมปรกฟ้า
- 7) โรงเรียนบ้านเนินทุ่ง
- 8) โรงเรียนบ้านแปลง
- 9) โรงเรียนบ้านหนองชุมเห็ด
- 10) โรงเรียนบ้านหนองยาหม้อ
- 11) โรงเรียนอนุบาลเกาะจันทร์
- 12) โรงเรียนเกาะจันทร์พิทยาคาร

1.6.5 ความคิดเห็น หมายถึง ข้อสรุปด้านความรู้สึก ความเชื่อและการตัดสินใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยอาศัยความรู้ การรับรู้ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นฐานแล้วตัดสินใจเลือกสิ่งนั้น